

Redni ginekološki pregledi so najboljši način za odkrivanje predrakavih sprememb materničnega vratu. Vedno poskrbite za to, da boste pregled opravili vsaj enkrat na tri leta.

V državnem programu ZORA bomo vsako žensko spomnili, kdaj je čas za ponovni pregled in jo nanj tudi pisno povabili. Skupaj bomo močnejše in lahko premagamo tudi raka!

RAVNAJTE ODGOVORNO, ODZOVITE SE VABILU NA PREGLED!

Nekaj nasvetov pred pregledom

- * Če na ginekološkem pregledu niste bili že tri leta ali več, ne čakajte na vabilo! Takoj se naročite na pregled pri svoji ginekologinji ali ginekologu.
- * Če uporabljate kemično kontracepcijo (kondom s spermicidi, kreme, pene itd.) in vlažilne kreme, svetujemo, da 24 ur pred pregledom nimate spolnih odnosov. Ta sredstva namreč vplivajo na izvid brisa materničnega vratu.
- * Na pregled in odvzem brisa pridite v času, ko nimate menstruacije, ker kri v brisu ovira pregled celic.

Kako dobite več informacij o preventivnih ginekoloških pregledih in o programu ZORA?

- * Če imate vprašanja ali pomisleke v zvezi s preventivnimi ginekološkimi pregledi, odvezmi brisov materničnega vratu ali s postopki zgodnjega odkrivanja in zdravljenja, se pogovorite s svojo izbrano ginekologinjo ali ginekologom.
- * Vprašanja lahko pošljete tudi nam na naslov **Program ZORA, Onkološki inštitut, Zaloška 2, 1000 Ljubljana,** ali na elektronski naslov zora@onko-i.si
- * **Mnogo koristnih informacij lahko najdete tudi na naši spletni strani** <http://www.onko-i.si/zora/>

Pripravile: sodelavke Državnega programa ZORA
Izdal: Onkološki inštitut Ljubljana, Državni program ZORA
Oblikovanje: Bons
Tisk: Tiskarna Pleško
Naklada: 200.000 izvodov

Kaj je državni program ZORA?

- * Ime preventivnega programa ZORA sestavljajo črke iz naslova programa – **Z**godnje **O**dkrivanje pred**R**akavih sprememb.
- * S programom ZORA želimo spodbuditi ženske, da bi prihajale na redne ginekološke preglede.
- * V programu ZORA bo vsaka ženska, stara 20–64 let, ki v treh letih ne bo imela pregledanega brisa materničnega vratu, dobila vabilo.
- * Ženska, pri kateri bosta izvida dveh brisov materničnega vratu, opravljenih v obdobju enega leta, negativna, bo dobila vabilo na naslednji pregled čez tri leta.
- * Zelo malo je verjetno, da bi za rakom materničnega vratu zbolela ženska, pri kateri so bili izvidi brisov materničnega vratu ves čas do njenega 64. leta starosti negativni. Vabil na pregled ji zato ne bomo več pošiljali. Priporočamo pa ji, da se o nadaljnjih preventivnih pregledih pogovori s svojo ginekologinjo ali ginekologom.

Zora

Državni program zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb materničnega vratu

Program ZORA
Onkološki inštitut
Zaloška 2
1000 Ljubljana

www.onko-i.si/zora/
zora@onko-i.si

Koraki mojega življenja

Tudi vi se odločite
za ginekološki pregled!

Zora

Državni program zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb materničnega vratu

Zakaj svetujemo preventivni ginekološki pregled?

- * Odločitev za preventivni ali redni ginekološki pregled – takrat, ko ženska nima ginekoloških težav – je dokaz njenega ozaveščenega in odgovornega odnosa do lastnega zdravja. Na tem pregledu je mogoče odkriti spremembe celic materničnega vratu, preden bi lahko postale rakave.
- * Če so spremembe pravočasno odkrite, je mogoče s preprostim zdravljenjem preprečiti bolezen. Za raka materničnega vratu je namreč značilno, da se začne neopazno, brez znakov, ko pa povzroči težave, je zdravljenje zahtevnejše in manj uspešno.

Kaj je bris materničnega vratu – test PAP?

Bris materničnega vratu in materničnega kanala je sestavni del rednega preventivnega ginekološkega pregleda za preprečevanje raka materničnega vratu. Gre za neboleč, kratek in preprost poseg:

- * Ginekologinja ali ginekolog s posebnim loparčkom in krtačko rahlo podrsa po sluznici materničnega vratu in kanala, da pridobi vzorec njunih celic.
- * Odvzete celice prenese na objektno stekelce in jih pripravi za kasnejše obarvanje in pregled pod mikroskopom. Z obarvanjem se namreč v celicah pod mikroskopom pokaže, ali je njihova zgradba normalna ali pa spremenjena.
- * Pri veliki večini žensk, ki pridejo na pregled, so celice povsem normalne. To pomeni, da so zdrave (nimajo predrakavih ali začetnih rakavih sprememb).
- * Pri eni od desetih pregledanih žensk preiskava celic v brisu materničnega vratu odkrije spremembe, vendar te niso predrakave, ampak so posledica raznih vplivov (vnetij ipd.).
- * Zelo redko so odkrite predrakave ali začetne rakave spremembe. Prav to je prednost preventivnih ginekoloških pregledov: ženski zagotovi pravočasen in nezapleten poseg, ki prepreči, da bi rak sploh nastal.

Kaj pokaže pregled celic v brisu materničnega vratu?

Spremembe celic, ki jih v laboratoriju ugotovijo pod mikroskopom, razvrščamo po novi razdelitvi v dva razreda. Prejšnjo razdelitev v pet razredov PAP (od PAP I do PAP V) smo zaradi lažje odločitve glede nadaljnjih postopkov posodobili.

Preiskava brisa materničnega vratu lahko pokaže, da je bris negativen ali patološki.

- * **Negativen bris materničnega vratu** – je razdeljen v dve podskupini:

A – normalen bris: pri več kot 85 % žensk, ki hodijo na redne preglede brisov, je izvid negativen, ker so celice normalne. Tak bris je bil doslej ocenjen kot PAP I.

B – reaktivne spremembe: izvid brisa je negativen, tudi če so v njem samo vnetne ali druge, manj pomembne spremembe. Tak bris je bil doslej ocenjen kot PAP II.

- * **Patološki bris materničnega vratu** – pomeni večjo skupino različnih celičnih sprememb:

C – patološke spremembe: izvid kaže na to, da so celice spremenjene.

V to skupino sodijo:

- * brisi, v katerih ugotovijo blage celične spremembe, po prejšnji razvrstitvi ocenjene tudi kot PAP II
- * brisi, pri katerih ugotovijo zmerne oziroma hujše celične spremembe, po prejšnji razvrstitvi ocenjene kot PAP III, IV ali V.
- * Ker je skupina patoloških brisov obsežna, povprašajte ginekologa, za kakšne celične spremembe gre v vašem brisu, saj so od njih odvisni nadaljnji postopki.
- * Ženske s patološkim izvidom brisa materničnega vratu so lahko napotene na nadaljnje preiskave, tudi zdravljenje, če je potrebno.
- * Zdravljenje začetnih predrakavih sprememb materničnega vratu ne zmanjšuje sposobnosti za kasnejšo zanositev in porod ter ne vpliva na spolno življenje.

Zanesljivost pregleda celic v brisu materničnega vratu

Pregled celic v brisu materničnega vratu je zanesljiv in z ustreznimi postopki v 80–90 % primerov prepreči nastanek raka. Seveda pa ima svoje omejitve.

- * Oceno celic v brisu včasih otežuje ali celo prepreči slab vzorec: zgodi se, da je celic v brisu premalo, da so pomešane z izcedkom ali krvjo. V takšnem primeru boste povabljeni na ponovni pregled. Nemogoče pa je povsem izključiti tudi zmotno oceno ocenjevalca. Program ZORA posveča posebno skrb kakovosti dela ginekologov in izobraževanju ter strokovnemu nadzoru dela v laboratorijih, da bi bile ocene brisov kar najbolj točne.

- * Kljub negativnemu izvidu brisa materničnega vratu pa bodite pozorne na vsak nov znak in takoj obiščite svojo ginekologinjo ali ginekologa, če imate naslednje težave:

* krvavitev ali rjav izcedek po spolnem odnosu

* krvavitev ali rjav izcedek med dvema menstruacijskima krvavitvama

* krvavitev v pomenopavzi

* dolgotrajen smrdeč izcedek iz nožnice

* boleč spolni odnos

* stalne bolečine v križu, če niso posledica sprememb hrbtenice

* pogosto in boleče uriniranje ali krvav urin, če vaš splošni zdravnik ugotovi, da nimate vnetja mehurja.

Kako pogosto je potreben pregled brisa materničnega vratu?

- * Raziskave kažejo, da se spremembe materničnega vratu razvijajo v raka postopno več let. Zato pri ženski, ki nima ginekoloških težav, zadošča bris materničnega vratu vsako tretje leto, potem ko sta izvida dveh testov, opravljenih v obdobju enega leta, negativna.

* Kako in kdaj boste izvedele za rezultat izvida brisa materničnega vratu, vam bo povedala ginekologinja ali ginekolog, ki vam je bris odvzel. Praviloma morate izvedeti za izvid najkasneje v 4 tednih po odvzemu.

* Če bo vaš bris ocenjen kot neustrezen ali bodo v njem odkrite sumljive spremembe, vam bo to pojasnila ginekologinja oz. ginekolog in boste povabljeni na ponovni pregled.

* Ženske, ki so bile zdravljene zaradi predrakavih sprememb, sprememb (CIN 2, 3), morajo na pregled vsako leto, vsaj 10 let po diagnozi.

* Ženske, ki so bile zdravljene zaradi raka materničnega vratu, morajo na pregled vsako leto.

Kaj je kolposkopija, kdaj in zakaj je potrebna, kaj je izvid CIN?

Če se spremembe materničnega vratu ponavljajo oz. so izvidi brisa materničnega vratu večkrat patološki, je treba opraviti dodatne preiskave.

* Ginekologinja ali ginekolog pri ginekološkem pregledu z mikroskopom – kolposkopom – najprej pregleda maternični vrat; pregled z mikroskopom se imenuje kolposkopija.

* S posegom, ki se imenuje biopsija, se odvzame košček tkiva materničnega vratu, ki ga patologi pregledajo v laboratoriju ter ocenijo vrsto in razširjenost sprememb v celicah. Te spremembe imenujejo CIN (cerviko-intraepiteljske spremembe) in jih razvrščajo v tri razrede:

* izvid CIN 1 pomeni, da so spremembe celic materničnega vratu blage,

* CIN 2, da so zmerne,

* CIN 3 pa, da so spremembe celic materničnega vratu hujše.

Zora

Državni program zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb materničnega vratu